

Mr. MILA GADŽIĆ

Znanstveni asistent na Ekonomskom fakultetu Mostar

PRIKAZ

"OSNOVE GOSPODARSTVA" - mikropristup

Autor: Dr. Đuro Benić, Izdavač: Školska Knjiga, Zagreb, 1994.

Udžbenik autora Dr. Đura Benića, izvanrednog profesora na Fakultetu za turizam i vanjsku trgovinu u Dubrovniku, po svom sadržaju, načinu komponiranja i izlaganja materije, kao i po korištenom matematičkom instrumentariju u prikazivanju opisanih pojava i procesa, predstavlja kvalitetan oblik prezentiranja osnova gospodarstva na mikro razini.

Udžbenik je djelo autora koji se dugo godina bavi znanstvenim izučavanjem funkcioniranja mikro i makro sustava. Njegovo bogato znanstveno, stručno i pedagoško iskustvo i znanje vidljivo je i prepoznatljivo u predočenoj materiji, pa i u samom sadržaju knjige. Složena problematika funkcioniranja gospodarstva je sažeto i prihvatljivo predočena i onima koji se prvi put susreću sa ekonomijom i njenim disciplinama.

Iako je knjiga koncipirana i objavljena kao temeljni srednjoškolski udžbenik, ona može biti i korisno polazište za mikroekonomsku analizu i studentima ekonomije; jezgrovitim i sažetim tumačenjem osnovnih mikroekonomskih pojmova osigurava određeni kvantum znanja neophodnog za izučavanje ekonomskih disciplina viših razina obrazovanja.

Udžbenik obuhvaća sve temeljne elemente građe koja je uobičajeno zastupljena u suvremenim udžbenicima iz mikroekonomije, a uz to je još dopunjena elementima menadžerske ekonomije.

Izbor i obim izložene materije neosporno odgovara predviđenoj namjeni. Izložena materija predstavlja tematski zaokruženu i znanstveno fundiranu cjelinu, koja pruža temeljna znanja, uz analitički instrumentarij potreban za sagledavanje unutarnje logike funkcioniranja tržišnog mehanizma u tržišno organiziranom gospodarstvu.

Udžbenik je napisan na 117 strana, podijeljen na šest tematskih cjelina /poglavlja/, te sadrži glosarij pojmova i popis literature. Tekst je popraćen sa 11 tabela i 33 grafikona.

U pristupnim razmatranjima autor definira ekonomiju kao znanstvenu disciplinu, i njena dva osnovna područja: mikroekonomiju i makroekonomiju, te ukazuje na interakciju između gospodarstva i njegovih dijelova.

Poglavlje I je sastavljeno iz četiri dijela. U prvom dijelu se objašnjava pojam i nastanak tvrtke. U drugom dijelu autor prikazuje vrste i organizacijske oblike tvrtke. Tvrtke dijeli prema slijedećim kriterijima; 1. mjestu u procesu reprodukcije, 2. predmetu poslovanja, 3. karakteru vlasništva i 4. veličini. Također objašnjava osnovne organizacijske oblike tvrtke: inokosne tvrtke, partnerstva i korporacije.

U trećem dijelu prvog poglavlja autor ukratko prezentira osnovna pitanja imovine, dugova i kapitala tvrtke, uz pojašnjavanje na primjerima. U zadnjem dijelu prvog poglavlja uvode se osnovni elementi menadžmenta. Pod naslovom "Poduzetništvo, organizacija i vođenje tvrtke", razmatraju se : 1. poduzetništvo i poduzetnik kao nositelj poduzetničke inicijative, 2. organizacija tvrtke sa osnovnim organizacijskim strukturama /funkcionalna, divizijska, projektna i matična struktura/, i 3. vođenje tvrtke - upravljanje, vođenje i menadžment, sa razinama, načinima i sustavima vođenja.

Poglavlje II se sastoji iz dva dijela. Jednu cjelinu čini dio pod naslovom "Određenost potražnje", u kojoj se definira potražnja, pravi distinkcija između potražnje i potraživane količine, navode osnovne determinante potražnje, te objašnjava elastičnost potražnje. Drugu cjelinu čine teorije ponašanja potrošača, u kojoj autor daje prikaz alternativnih teorija ponašanja potrošača: teoriju granične korisnosti, teoriju indiferencije i teoriju otkrivene preferencije, uz grafička objašnjenja određenosti izbora potrošača.

Poglavlje III sadrži tri dijela. U prvom dijelu, pod naslovom "Određenost ponude", definira se pojam ponude, pravi distinkcija između ponude i ponudene količine, ukazuje na osnovne determinante ponude, te objašnjava pojam i značenje elastičnosti ponude.

Drugi dio pod naslovom "Teorija proizvodnje", posvećen je analizi proizvodne funkcije, odnosa između ukupnog, prosječnog i graničnog proizvoda, tumačenju zakona o prinosima, te objašnjenju proizvodnje u trenutnom, kratkom i dugom roku u svezi sa mogućnošću njene promjene.

U trećem dijelu, pod naslovom "Analiza troškova", analiziraju se troškovi proizvodnje u kratkom roku, uz grafičku interpretaciju kretanja i odnosa ukupnog, prosječnog i graničnog troška, te troškovi u dugom roku. Objasnjavaju se ekonomije i dizekonomije obima, te veze između proizvodnje i troškova, kao i određivanje optimalnog opsega proizvodnog kapaciteta, uz tumačenje pravila najnižeg troška.

U poglavlju IV, pod naslovom: "Ravnoteža ponude i potražnje" objašnjava se pojam ravnotežne cijene i ravnotežne količine, uz grafičku i tabelarnu analizu, te se prate učinci promjene ponude i potražnje na ravnotežu.

Poglavlje V, pod naslovom: "Određenost cijene i obima proizvodnje u različitim tržišnim stanjima" sastoji se iz pet dijelova. U prvom dijelu

definira se tržište sa svojim osnovnim funkcijama, a potom se daje Stackelbergova i Weintraub-ova klasifikacija tržišnih stanja. Drugi dio je posvećen analizi savršene konkurencije, koja je popraćena grafičkim prikazima objašnjenja ravnoteže tvrtke u kratkom i dugom roku.

U trećem dijelu se razmatraju bitna obilježja monopola, ravnoteža u uvjetima monopola, te osnovni elementi i ciljevi antimonopolske politike.

U četvrtom dijelu se definira oligopol i analiziraju alternativne metode određivanja cijene u uvjetima oligopola.

U petom dijelu poglavlja se analizira tržište ograničene konkurencije, uz grafičku interpretaciju kratkoročne i dugoročne ravnoteže firme u uvjetima ovog tržišnog stanja, te postupak mjerenja monopolske moći temeljem stupnja ostvarene koncentracije i centralizacije unutar grane.

Poglavlje VI pod naslovom: "Pokazatelji uspješnosti poslovanja i izbjegavanje rizika" obuhvaća dvije relativno neovisne cjeline. Jednu cjelinu čini dio pod nazivom "Pokazatelji uspješnosti poslovanja tvrtke", u kome se na primjeru objašnjava kako se uspostavlja godišnja bilanca uspjeha, a potom se definiraju pojmovi i metode utvrđivanja postignutih ekonomskih mjerila uspješnosti tvrtke /produktivnost, ekonomičnost i rentabilnost/. Drugu cjelinu čini dio pod naslovom "Neizvjesnost i rizik u ekonomskom ponašanju tvrtke" u kome se izlažu osnovni elementi rizika u poslovnom odlučivanju tvrtke, te razmatraju mogući načini diverzifikacije rizika.

Glosarij pojmova sadrži definicije, odnosno objašnjenja 100 pojmova i termina korištenih u tekstu.

Izložena struktura i sadržaj udžbenika, kao i razina analize i način izlaganja sadržaja, prilagođeni su pretpostavljenom predznanju onih kojima je udžbenik namijenjen.

Autor svako poglavlje završava sa sažetkom i skupom odabranih pitanja za raspravu, što predstavlja dodatnu pomoć u savladavanju prezentirane materije. Obuhvat, jezik i metode analize su lako razumljivi, a uz sve to se zadržava znanstvena utemeljenost analize. U svemu ovome se odražava vrijednost prezentiranog srednjoškolskog udžbenika koji će, vjerujemo, naći primjenu šire od predviđene namjene.

